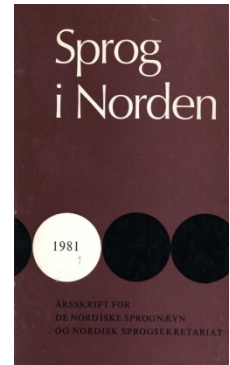

Sprog i Norden

Titel: Språkanvändningen i Sverige ur sverige-finnarnas synpunkt
Forfatter: Paula Moisander
Kilde: Sprog i Norden, 1981, s. 61-63
URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Språkanvändningen i Sverige ur sverigefinnarnas synpunkt

Av Paula Moisander

I denna artikel redogör jag för de bestämmelser som reglerar språkanvändningen i Sverige ur sverigefinnarnas synpunkt. Målen för den officiella invandrar- och minoritetspolitiken sammanfattas i begreppen jämlikhet, valfrihet och samverkan. Dessa gäller alltså inte bara invandrare utan också nationella minoriteter såsom tornedalsfinnar och zigenare.

Jämlikhetsmålet innebär att invandrarna skall ha samma rättigheter och skyldigheter som befolkningen i övrigt. Det innebär vidare att alla grupper i samhället skall ha likvärdiga möjligheter att bibehålla och utveckla sitt modersmål och att utöva kulturell egenverksamhet.

Valfrihetsmålet innebär att medlemmar av språkliga minoriteter skall kunna välja i vilken grad de vill uppgå i en svensk kulturell identitet och i vilken grad de vill bibehålla sin ursprungliga kulturella och språkliga identitet.

I dag räknar man med att ca 1 miljon personer i Sverige är invandrare eller barn till invandrare och att av dessa cirka hälften är finländare.

Jag skall räkna upp några konkreta åtgärder som påverkar språkutvecklingen och som så småningom kan göra Sverige flerspråkigt. Utan att gå närmare in på någon av dem speciellt kan jag säga att problemen är av samma slag som de som finlandssvenskarna har vad gäller terminologin och påverkan av majoritetsspråket.

Förutsättningar för att behålla och utveckla färdigheterna i det språk som barnen använder i sin dagliga miljö har man velat ge genom lagen om rätt till hemspråksträning och hemspråksundervisning. Socialstyrelsen, som undersökte hur många invandrarbarn som var inskrivna i förskolorna i februari 1977,

fann att antalet sexåriga invandrarbarn var totalt ca 6.400, varav hälften var finskspråkiga. För att kunna tillgodose dessa barns rätt till hemspråksträning och hemspråksundervisning utbildar man finskspråkiga hemspråkstränare och hemspråkslärare vid Institutet för förskollärarytbildning i Stockholm, där det för närvarande (okt. 1980) finns tre finskspråkiga klasser.

I grundskolan ökade antalet finskspråkiga klasser från 88 år 1975 till 355 år 1979. Därutöver finns ca 140 s.k. samman-satta klasser med två olika språkgrupper, t.ex. svenska och finska. Sammanlagt gick hösten 1979 ca 97.000 elever med annat hemspråk än svenska i grundskolan och gymnasieskolan, vilket är ca 8 % av elevantalet. Av dessa elever, som har annat hemspråk än svenska, är det 47 % i grundskolan som har finska som sitt huvudsakliga hemspråk och 43 % i gymnasieskolan. Problemet med hemspråksundervisning i gymnasieskolan är att den ersätter undervisning av motsvarande omfattning i ett eller flera obligatoriska ämnen, vilket gör att de finska eleverna hellre går på de obligatoriska lektionerna.

Skolöverstyrelsen har hösten 1980 gett ut en bok på finska om undervisning i finska i den svenska grundskolan, som bygger på den svenska läroplanen och ger förslag och praktiska exempel. Genom finsk-svenskt samarbete har man gjort läromedel för hemspråksundervisningen i finska.

Fr.o.m. 1977 har man bedrivit försöksverksamhet med en finskspråkig gymnasieskola i Stockholm, där det hösten 1979 gick drygt 5.000 elever.

Högskolorna för lärarutbildning utbildar finskspråkiga lågstadie- och mellanstadielärare samt hemspråkslärare. Utöver ungdomsskolan och lärarutbildningen kan nämnas den finska folkhögskolan i Haparanda, den högre tolkutbildningen samt två alldeles nya utbildningar för att få fram behöriga lärare. För det första skall man hösten 1980 ge en snabbutbildning till 25 finska kandidater i humanistiska vetenskaper samt filosofie kandidater. För det andra har nyligen en linje för finskspråkiga folkhögskollärare startat vid universitet i Linköping.

Statliga och kommunala myndigheter har samma ansvar för

åtgärder för invandrare som för den övriga befolkningen. Varje myndighet skall uppmärksamma att resurser behöver anvisas för att olika åtgärder skall nå också invandrare och språkliga minoriteter. Omfattningen och kvalitén av åtgärderna varierar naturligtvis mycket, och översättning blir en central fråga i detta sammanhang. Som exempel nämner jag bara försäkringskassan, som är verkställande myndighet i frågor om sjuk-, föräldra-, arbetsskade- och pensionsförsäkringen. Stockholms läns allmänna försäkringskassa har ca 430 centralt gjorda blanketter, varav 6 finns översatta till finska, samt över ett tusen egna blanketter och s.k. kassabrev, varav 13 finns på finska. Av deras ca 70 broschyrer finns 6 översatta till finska.

Att sverigefinnarna får läsa och höra på översatta texter märks i finskspråkiga tidningar och radiosändningar, där journalisterna oftast får översätta både bakgrundsmaterialet, telegrammen och intervjuerna. Således går det åt mera tid att göra ett finskspråkigt program än ett svenskspråkigt.

Det finns fyra finskspråkiga rikstidningar (Ruotsin Suomalainen, Finn Sanomat, Demokraatti och Viikkoviesti), fem fackförbundstidningar med finsk spalt, ett tjugotal lokaltidningar med finsk spalt samt ett stort antal föreningsmeddelanden och små blad från finska föreningar och organisationer.

Sveriges Radio har på riksradiön en finskspråkig redaktion med ca 20 medarbetare och med en daglig sändningstid på en timme och 45 minuter, repriserna medräknade, en timme på lördagarna och en halv timme på söndagarna samt några barnprogram. På TV finns en finsk redaktion med fem medarbetare. På Sveriges Lokalradio har 23 lokalradiostationer sändningar på finska varierande mellan 0,8—16 % av stationernas totala sändningstid. På Utbildningsradiön finns en finskspråkig medarbetare som skall göra finska utbildningsprogram för skolorna.

Det måste vara svårt att motivera barnen att lära sig föräldrarnas modersmål, och också att motivera föräldrarna, när man ändå inte kan klara sig på något annat språk än svenska och när utbudet för att tillfredsställa de sociala och kulturella behoven på modersmålet är så knappa.